

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ТЕХНІЧНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

С.Ф.Панов

*кандидат технічних наук, доцент кафедри іноземної філології
Національного авіаційного університету*

Професійна підготовка технічних перекладачів вищих закладів освіти має свої особливості як фаховії напрями "іноземна мова", "технічний переклад" та "технічна інформація". В умовах кредитно-модульної системи технічний перекладач повинен самостійно вирішувати, знаходити необхідні знання та використовувати для рішення різноманітних завдань.

Ключові слова: кредитно-модульна система навчання, професійна підготовка.

Динамічний науково-технічний прогрес, удосконалення технологій науки і виробництва сприяють пошуку та впровадженню нових підходів до традиційної системи професійної підготовки технічних перекладачів. Актуальність проблеми дослідження обумовлює необхідність розробки активних методів навчання в умовах впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Аналіз досліджень і публікацій науковців Ф.Ханзена, В.Хубки, Г.Рополя, Р.Шеннона та інших учених дає важливі дані про сутність науково-технічного та соціотехнічного типів моделювання технічних систем, використання великого спектру характеристик і параметрів із незначної кількості економічно обґрунтованих типів і типорозмірів однакових первинних елементів-модулів, що дає підстави до залучення цих розробок до різних напрямів професійної діяльності, наприклад, проектування навчального процесу підготовки технічних перекладачів у вищих навчальних закладах [2-5].

Мета статті полягає у висвітленні питання наукового обґрунтування термінологічних ознак модулів як складових ознак комунікативного навчального процесу студентів перекладачів технічного напрямку та визначення основних напрямів оновлення методик викладання навчальних дисциплін в умовах впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Розглянемо основні характерні риси навчальної діяльності з професійної підготовки технічних перекладачів. Вона спеціально спрямована на оволодіння навчальним матеріалом і вирішення основних задач педагогіки в навчальній діяльності засвоюються загальні засоби дій і наукові поняття; загальні спільні дії навчальної діяльності випереджають розв'язання задач;

навчальна діяльність веде до змін у самому суб'єкті; психічні властивості і поведінка студентів змінюються в залежності від результатів своїх власних дій, але це треба описувати в єдиній термінологічній системі.

Велику перевагу при керуванні навчальною діяльністю студентів має аналіз наявності мотиву інтересу до професії. При навчанні майбутніх технічних перекладачів цей інтерес може мати бінарний характер: інтерес до педагогічної діяльності і технічних напрямів у професії перекладача. Завданням усіх навчальних дисциплін перекладача є формування обох сторін цього інтересу. Професійна підготовка технічних перекладачів має свої особливості у фахових напрямках "іноземна мова", "технічна термінологія", "технічний переклад" та "технічна інформація". Педагогічна діяльність при підготовці технічних перекладачів повинна передбачати не просто конкретне навчання, а також навчання в контексті педагогічного та технічного перекладацького напрямку. Так кредитно-модульна система організації навчального процесу становить інноваційну педагогічну технологію.

До вихідних положень кредитно-модульної системи організації навчального процесу віднесено принцип порівняльної трудомісткості кредитів, кредитності, модульності, методичного консультування, організаційної динамічності, гнучкості та партнерства, пріоритетності змістовної та організаційної самостійності та зворотного зв'язку, науковості та прогностичності, технологічності та інноваційності, принципу усвідомленої перспективи, діагностичності.

Вихідним принципом удосконалення змісту та структури навчальних дисциплін є принцип модульності, який передбачає

організацію засвоєння навчального матеріалу в дискретно-неперервному полі за наперед заданою модульною програмою, яка складається з логічно-завершених етапів навчального матеріалу (змістових модулів) із структурованим змістом кожного модуля та системою оцінювально-контрольних параметрів.

Специфіка діяльності сучасного фахівця-перекладача, перекладача-референта визначається розвитком економічних, політичних та інших зв'язків міжнародного характеру. Це супроводжується стрімким зростанням інформаційного обміну.

До сучасних складових частин модулів перекладацької компетенції відносяться базові, специфічні та спеціальні. За змістом знань, умінь та навичок вони дозволяють успішно вирішувати професійні завдання перекладацької діяльності. Велике значення в навчальній діяльності студентів має наявність у них мотиву інтересу до оволодіння професією та розвиток фахових здібностей. При навчанні технічних перекладачів у вищих навчальних закладах цей інтерес може мати багатозначний характер, оскільки після навчання майбутньому фахівцю потрібно працювати в письмовому або усному, або разом; художньому, газетному, науковому, науково-технічному, інформаційному діловодстві та інших напрямках. Все це стосується диференційованого підходу до вибору практичної діяльності.

Ця діяльність повинна робити відповідь адекватними мотивами. Це можуть бути мотиви придбання узагальнених способів або дій, мотиви власного росту, власного удосконалення. Якщо вдається сформулювати такі мотиви у студентів, то це саме підтримується, наповнюючи новим змістом ті загальні мотиви діяльності, що пов'язані з позицією студента, зі здійсненням суспільно значущої і суспільно оцінюючої діяльності.

Формування базової складової частини перекладацької компетенції майбутнього перекладача доцільно проводити як два етапи єдиного теоретико-практичного курсу підготовки перекладачів-філологів: "Основи теорії перекладу" та "Основи технології перекладу". Зміст першої складової частини потрібно викладати так, щоб надалі студенти змогли використовувати його при виконанні проблемних завдань та вправ у процесі перетворення знань в уміння. Знання в теоретичному курсі повинні базуватися на основі системного підходу. Одне положення повинно логічно виходити з попереднього положення. Теоретичні положення повинні поступово деталізуватися, уточнятися, доповнюватися та конкретизуватися в наступному курсі практичного перекладу,

новітніх технологіях, у прикладах, коментарях, завданнях та вправах. Аналіз якості перекладу дає різні тлумачення щодо відсутності адекватного ставлення до самого перекладу, його відмінності від переказу, буквального перекладу, вільного перекладу, художнього перекладу. Перекладачеві треба мати чітку позицію щодо перекладу та продукту діяльності – тексту. Недоцільно буде використовувати енциклопедичні та історичні аспекти. Такі розділи можна використовувати в загальних курсах "Перекладацька діяльність та її розвиток" або "Історія перекладу та перекладацької діяльності" чи факультативних курсах.

До специфічних складових частин перекладацької компетенції можна додати ті знання, вміння та навички, які потрібні в одному або декількох споріднених видах перекладу (усний або письмовий) незалежно від жанру (науково-технічний, діловий, газетний або публіцистичний). Реально перекладацька діяльність може бути в письмовій або усній формі. Кожна форма має специфічність, яка потребує від перекладача особливих умінь та навичок.

Важливими щодо складності є обидві форми перекладу – письмовий і усний. Відомі факти, коли чудові фахівці письмового перекладу не можуть перекласти усно і навпаки. Викладачі можуть зустріти студентів, які проявляють здібності й у письмовому перекладі і відчують труднощі в усному. Ці два різних за формою діяльності види роботи потребують різних фахових здібностей від студентів. У першому випадку у студента є час на розв'язання перекладацьких проблем, а в іншому випадку цього немає. Треба завжди перекладати „сьогодні на сьогодні”. Вхідні тексти письмового перекладу завжди складніші. Усний переклад знаходить застосування в мовних жанрах – публічні виступи, інтерв'ю, усні дискусії. Тексти високої складності (художні, публіцистичні, науково-технічні) перекладаються практично письмово.

До специфічних умінь перекладача, який здійснює письмовий переклад, відносяться вміння користуватися не тільки словниками, але й аналізувати вхідний текст на передперекладацькому етапі та редагувати свій переклад. Для усного перекладу перекладачеві треба мати знання найбільш частотних, застосовуваних перекладацьких відповідностей та автоматичні навички їх застосування. У нього немає часу пригадувати той чи інший еквівалент-термін. Довгі паузи та коливання заважають

адекватному сприйманню перекладеного тексту, порушують комунікацію між партнерами. Якщо перекладач не знає правил словозастосування, це значно знецінює знання слів, особливо при перекладі з рідної мови на іноземну. З огляду на це зазначимо, що міцність запам'ятовування мовних одиниць посилюється шляхом повсякденного багато-разового повторення.

До спеціальної складової частини перекладацької компетенції можна додати знання предмета висловлювання та володіння термінологічними одиницями, які мають фахову спрямованість тексту. Перекладачеві доцільно знати термінологічні одиниці у двох мовних поняттях. Якщо перекладач знає назви всіх складових частин літака, але не знає принципу дії, то роль мовного посередника не буде тривалою. Сучасний перекладач-спеціаліст повинен постійно вдосконалювати предметну галузь знань та водночас набувати практичних навичок з оволодіння двомовними термінологічними одиницями.

Колись Гільберт Честертон казав, що ні в чому наука ніколи не може бути впевнена через складність визначень і неточності нашого словника. Серед багатьох незаслужено забутих старих слів було і таке слово – "акрибія". Виявляється, що похідне від нього є слово "акрибологія", що відповідає терміну "точність у виборі слів". Поскаржитися на недостатню кількість літератури, в тому числі методичного напрямку з питання, як точно вибирати терміни і як утворюються нові слова, було б несправедливо. Є навіть методика стандартизації науково-технічної термінології, а також численні нормативні вказівки щодо класифікації та кодування.

Розглянемо модульне формування техніки. До нього належать термінологічні синоніми: модульний принцип побудови техніки, модульне виконання, побудова техніки на модульному принципі.

За С.Крейтером [1], модульне формування техніки – це проектування, будівля, ремонт і модернізація технічної системи на модульному принципі.

Пропонуючи ці терміни та їхні визначення, можна зробити висновок, що вони можуть бути доповнені з урахуванням кращих варіантів. В основу цього тезауруса покладені пропозиції, які були сформовані раніше (в 1980-2000 рр.), а також особисті розуміння автора в період виконання науково-дослідницьких робіт з діагностики технічного стану елементів пам'яті мікроелектроніки.

Вважаємо, що вимога лінгвістичної коректності та правильності, відповідності лексичним, морфологічним, орфографічним, синтаксичним, стилістичним правилам і нормам

української мови змусить, очевидно, відмовитися від таких термінів: "розмірний модуль" (а дорівнює і "модульний розмір" – хоч він уже потрапив у стандарти всіх рівнів). Тобто модуль є мірою; "модулювання" (у смислі застосування модульного принципу), адже ж "модуляція" (від лат. *modulatio* – вимір, розмірність); у музиці – це зміна тональності, у фізиці і техніці – зміна за чітким законом часу величин, характерних до якого-небудь регулярного процесу (модульовані коливання, що модулюють сигнал тощо). Тут спостерігається прагнення замінити довгий вираз "модульне формування техніки" чи "застосування модульного принципу при проектуванні" одним коротким словом. Прагнення цілком закономірне і похвальне, але як би не вийшло те ж, що з „уніфікованим виробом”.

"Модульний принцип – це метод..." принцип, як ми вже розглянули - це основне положення, основна особливість, а слово "метод" (від грец. *Method* – шлях до чого-небудь) позначає спосіб, прийом, спосіб дії для досягнення мети; тому поняття "принцип" не дорівнює поняттю "метод", а може бути покладений в основу методу (наприклад, методу забезпечення ефективності техніки);

"Модульний принцип – це форма діяльності..." – принцип може лягти в основу діяльності в будь-якій формі й у будь-якому напрямку.

Нема сумніву, щодо становлення та винаходження нових термінів у цьому напрямку не треба справу робити дуже швидко. Треба пам'ятати слова древніх " *Festina lente*" (поспішати треба не швидко).

Отже, теорія модульного формування техніки як цілісна система знань повинна адекватно відбивати в нашій свідомості об'єктивну дійсність, дозволяючи глибоко проникнути в суть феномена "модульне формування техніки". Щоб прояснити шлях практиці, теорія модульного формування техніки повинна мати: розвинений понятійний і концептуальний апарат; розвинений апарат ідеалізації процесу модульного формування техніки, що забезпечує його пізнання й опис; установлення зв'язку і загальні об'єктивні закономірності процесу модульного формування; розроблені методи узгодження параметрів модулів у будь-якій модульній системі; надійні методи визначення припустимої безлічі (параметричних і типорозмірних рядів) загальних для однієї чи пересічних модульних систем.

Кінцева мета побудови теорії модульного формування техніки – створення апарата керування процесом: вибір критеріїв оцінки функціонування модульних систем; побудова оптимізаційних моделей модульного формування техніки; функцій критеріїв і обмежень, якщо розмірність задачі дозволяє такі моделі створити, чи пошук шляхів використання інших методів прийняття рішень.

Отже, для створення набору модулів необхідно в першу чергу виділити такі складові системи підготовки технічних перекладачів, які б містили найбільші резерви в модульному варіанті; були найбільш придатні для створення типових технологічно і конструктивно завершених дисциплін, практичних та лекційних занять, були найбільш стабільними до вимог сучасного ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Крейтер С.В.* О создании научных принципов модульной разработки и производства изделий //Стандарты и качество. – 1983. – . № 1. – С. 6-8.
2. *Шеннон Р.* Имитационное моделирование систем: искусство и наука. - М: Мир,1978. - 418 с.
3. *Hansen F.* Konstruktionwissenschaft.Berlin:Technik, 1974
4. *Hubka V.*Theorie technischer Systeme. Berlin - Heidelberg – New-York-Tokio , 1984.
5. *Ropohl G.* Modellierung technischer Systeme. - "Schweizer Maschinenmarkt", 1985 , № 2, P. 25-29.

Стаття надійшла до редакції 29.08.2007 р.